

Divadelní fakulta AMU

Katedra činoherního divadla

Akademický rok 2019/2020

Posudek oponenta diplomové magisterské práce

DIVADELNÍ SOUBOR - INSCENAČNÍ TVORBA V ANSÁMBLOVÉM PROSTŘEDÍ

Diplomantka: Zuzana Černá

Oponent: odb. as. MgA. Juraj Deák

Diplomová práce Zuzany Černé se přesně dle zadání zabývá divadelním souborem především z hlediska ansámblivosti. Autorka se snaží z pozice herce nahlédnout výhody a nevýhody ansámblivého přístupu k tvorbě ve stálém angažmá v tzv. velké činohře a porovnává svoje první zkušenosti na profesionální scéně se studentským divadlem 16-20, jehož byla spoluzakladatelkou, a samozřejmě i s provozem školního divadla Disk.

Do problematiky vstupuje adeptka citací Otakara Zicha: „Dramatické *dílo je umělecké dílo, předvádějící vespolečné jednání osob hrou herců na scéně.*“, přičemž pojem „vespolečné“ je pro ni ten klíčový. „Divadelní soubor je organismem,“ pokračuje autorka, „pro jehož kvalitu je důležité, že jednání herců nespočívá pouze v bytí na stejném místě v přítomný okamžik, jakási koexistence v prostoru vedle sebe, ale to, že jsou jeho složky spolu nejen propojeny, ale přímo na sebe napojeny. Až když tento celek začne společně dýchat, může vzniknout ono Zichovo ‚vespolečné jednání‘. Až v takovém případě,“ konstatuje autorka, „vnímám opravdový původní význam slova ansámbl, jenž vychází z francouzského ensemble, což znamená spolu, společně. Herci mohou mít smlouvu ve stejném divadle, a přece nebyť ansámblem.“ S tím nelze než souhlasit. Řeč je konec konců o něčem tak subtilním a podstatném, jako je duch divadelního souboru.

Adeptka se ve své práci pokouší i o malý historický exkurs. První možné náznaky ansámblivosti spatřuje už v antickém divadle v rytmické propojenosti chóru, později v období renesance, klasicismu a baroka, kde stylistika *comédie dell'arte* rozvíjí typologické herectví a do hry začínají aktivně vstupovat i další složky, především výtvarná a hudební. Dalším zásadním předělem ve vývoji divadla k ansámblivosti je podle autorky nástup režiséra, který koncipuje všechny složky jevištního provozu a sceluje je. Začínají se formovat metody, které hledají společný styl a vychovávají herce souboru v jednotném způsobu herectví. Například Stanislavský, Mejerchold, Brecht. Ansámblivost se podle autorky výrazně projevuje i v meziválečné avantgardě. Jako další silné inspirace ansámblivosti uvádí malé scény vznikající v 60. letech minulého století, zejména pak Divadlo Za Branou a Činoherní klub. Jako příklad velikého divadelního domu, kterého přirozenou součástí už několik století ansámblivost je, jmenuje adeptka *Comédie Française*. Dokládá to i korespondenci se současným principálem divadla - hercem, režisérem a scénografem Éricem Rufem, kterému položila několik otázek ohledně souboru a on jí srdečně a ochotně odpověděl. „Zásada našeho souboru je: *simul et singulis* - být spolu a sami sebou, případně společně a každý sám za sebe. Všechno se zakládá na tomto paradoxu“ – zní jedna z jeho odpovědí. Důležitá je taky odpovědnost k tradici *Comédie Française*, která zavazuje.

V další části své diplomové práce autorka rozebírá rozdíl mezi seriálovým uváděním inscenace a repertoárovým divadlem. Oba přístupy mají podle ní své výhody i nevýhody. Seriálovost umožňuje víc se soustředit na konkrétní roli, avšak může vést ke stereotypu při reprízách.

Repertoárový typ divadla je, podle autorky, pro vznik a vývoj ansámblovosti důležitým stavebním prvkem. Pracovní řád v tomto typu divadla, hierarchizace divadelního provozu, kolektivní přístup a kolektivní zodpovědnost můžou spoluformovat jeho další směřování. Autorka dává -dle svých slov- přednost divadlu repertoárovému.

Ostatně v takovém divadle - v ND Brno -nastudovala i svoji absolventskou roli Haničky v Jiráskově Lucerně v režii Štěpána Pácla — a těší se na další angažmá.

Práce je vhodně doplněna citacemi takových autorit, jako je prof. Jan Císař, prof. Jaroslav Vostrý nebo režisér Jan Grossman.

Diplomová práce obsahuje ještě přílohu: anketu psychologie herecké tvorby, kterou adeptka vyplňovala na konci třetího ročníku studia v rámci předmětu Teorie divadla. Anketa vychází z 68 otázek, které položili roku 1923 po konzultacích s řadou herců a režisérů vybraným hercům ruští teatrologové. Když v roce 1963 uveřejnil ruský časopis Těatr odpovědi Michaila Čechova, přetiskl je i časopis Divadlo téhož roku ve svém 8. (říjnovém) čísle.

Hodnotím práci jako odpovědnou a solidní úvahu mladé herecké osobnosti, která si už nyní zvolila svou cestu hereckou profesí. Podle úrovně a argumentovanosti práce lze soudit, že toto rozhodnutí je uvážené a podložené nejen názory osobností, se kterými se během studia Z. Černá setkávala, ale také vlastním přesvědčením. Dispozice pro ansámblovou souhru v duchu inscenačního záměru ostatně přesvědčivě prokázala v dalším svém diplomovém úkolu, roli Varji z Višňového sadu.

Diplomovou práci doporučuji k obhajobě. Její teoretickou a praktickou část (Varja, Hanička) navrhuji hodnotit známkou.....

Otázky k obhajobě:

1. Zkuste pojmenovat rozdíly a styčné body v přístupu k tvorbě v ND Brno a divadla Činohra 16-20 a to jak u kolegů tak i u Vás.
2. Zkuste pojmenovat styčné body a možné rozdíly mezi profesionálním souborem a takovým souborem, který už pokládáte za ansámbl.

.V Praze 10. června 2020

Odb. as. MgA. Juraj Deák